

Nieuw-Zeelands nationale rugbyteam is zoals altijd topfavoriet op het WK

Dit weekend worden de kwartfinales van het WK rugby gespeeld. Topfavoriet om de cup te winnen, zijn de Nieuw-Zeelanders. Nooit heeft een kleiner sportland een grotere sport beheerst: de All Blacks winnen negen van hun tien wedstrijden. Portret van een nationale trots, met een geschiedenis van meer dan honderd jaar.

HANS VANDEWEGHE

All Black Power

► Weinig tradities in de hedendaagse sport zijn ouder en meer beladen dan de traditionele haka. © REUTERS

Als Nieuw-Zeeland vanavond zijn kwartfinale in de Rugby World Cup wint van Frankrijk, en u hebt iets met rugby, dan zou u op bedevaart kunnen naar de Heilichetweg in Poperinge. In de glooiingen voorbij de stad, op een steenworp van de Franse grens, ligt een Brits oorlogs-kerkhof met 1.566 graven met bijzettingen van gesneuvelden uit andere Commonwealth-landen.

Nine Elms Cemetery is een begrip in het rugby. In 1999 stond daar de beste speler aller tijden, Jonah Lomu, aan Plot III in Rij D ingetogen te staren naar graf nummer 8 van ene sergeant Dave Gallaher. Gestorven op 4 oktober 1917, op 44-jarige leeftijd, aan verwondingen opgelopen bij de derde slag om Ieper, beter bekend als de Slag om Passendale. Gallaher had daar niet moeten zijn. Als veteraan van de Boerenoorlog en nationale sportheld was hij vrijgesteld, maar hij nam vrijwillig dienst om zijn gesneuvelde broer te wreken.

Nieuw-Zeelanders (bijgenaamd Kiwi's) met een rugbyhart – zijn er anderen? – die België aandoen, brengen vaak een bezoek aan het graf van Dave Gallaher, in hun ogen de verpersoonlijking van Nieuw-Zeelandse moed en zelfopoffering. Hij is bovenal de eerste captain van de eerste nationale rugbyselectie die onder de naam All Blacks naar

► Dave Gallaher (1873-1917), de Nieuw-Zeelandse vader van het rugbyspel, stierf in de Slag om Passendale en ligt begraven in Poperinge. © RLV

Engeland reisde, daar iedereen leerde hoe rugby moest worden gespeeld, en de reputatie van het meest dominante team ooit in de wereldsport vestigde. Telkens wanneer de All Blacks naar Europa komen, brengen ze een bezoek aan Nine Elms Cemetery.

Dertien All Blacks sneuvelden in de Eerste Wereldoorlog. Tot vandaag worden ze geëerd als helden. The Originals, hun andere naam, zetten Nieuw-Zeeland met verblijvend rugby als land op de kaart.

De eerste rondreis was een voorbode voor wat nog moest komen: 35 wedstrijden gespeeld, 34 gewonnen, 976 punten voor, 59 tegen. Een wedstrijd werd toen niet gewonnen: op 36 december 1905 verloren de All Blacks met 3-0 van Wales. Een gelijk-

makende try van Nieuw-Zeeland, enkele minuten voor tijd, werd afgekeurd. Een bal wel/niet over de lijn besliste over winst of verlies. Een Welshman had de Nieuw-Zeelandse die de 'disputed try' scoorde, meteen met bal terug in het veld getrokken, zou later een andere Welshman toegeven.

Het kon de pret en de trots niet bederven. Wat cricket deed voor Australië deed rugby voor Nieuw-Zeeland: door sport had de kolonie zijn voet gezet in het Britse Rijk. De eerste minister verordende dat wedstrijdschiedlagen terstond naar hem down-under moesten worden getelegegrafeerd en hij liet ze verspreiden over het land.

Onverzettelijkheid

De Express & Echo in Devon, Engeland was de eerste krant die de latere ereitel All Blacks gebruikte: "De All Blacks, helemaal in het zwart gekleed, werden aangevoerd door hun captain Mr Gallaher en maakten indruk door hun schitterende fysieke verschijning." Een mythe was geboren.

Perfectie werd vervolgens de standaard voor de All Blacks. Bij de tweede grote tournee in de winst van 1924-25 werd 32 keer gespeeld en evenveel keer gewonnen.

Sindsdien is de honger naar winsten nooit meer opgehouden. Ted Henry, coach ten tijde van de Rugby World Cup van 2003 en sindsdien ridder, omschreef verlies in een rugbywedstrijd als iets onverzettelijks: "Het is hetzelfde als een naaste verliezen."

Die onverzettelijkheid komt het beste tot uiting als u op YouTube zoekt naar 'final minutes of Ireland vs. New Zealand 2003'. Met minder dan een minuut te spelen staat Ierland op 22-17. Het is de laatste wedstrijd van een lange rondreis door Europa en de All Blacks zijn moe. Ze hebben dat jaar alles gewonnen, maar die ene dreigt nu verloren te gaan. De tachtig minuten zijn vol, maar zolang een aanval doorgaat, wordt er niet afgebloten in het rugby. In een laatste typische All Black-charge slagen ze er in de stand gelijk te brengen met een try. Een minuut later schiet Aaron Cruden er ook nog eens een corner-sie (zeg maar een vrije trap als beloning voor een try) achteraan: Ierland-Nieuw-Zeeland 22-24. Het eerste perfecte jaar ooit van een nationale selectie was een feit: dertien gespeeld, allemaal gewonnen.

► Sam Cane van de Nieuw-Zeelandse All Blacks wordt getackeld door een Tonga (Rugby World Cup 2015). © GETTY

Een land van elf miljoen inwoners als België staat één in een wereldsport als voetbal, maar het kan dus nog straffer. Nieuw-Zeeland, een land van 4,5 miljoen inwoners, is de nummer één van het rugby en dat al meer dan een eeuw.

Er is nog een klein verschil tussen het Belgisch voetbal en het Nieuw-Zeelandse rugby. De All Blacks, dat is FC Barcelona meets bulldozers. Beweging, verrassing, drang naar voren, variaties tot de tegenstander gek wordt en alles sneet het beste rugbyspel (er wereld speelt ook het mooiste en meest spectaculaire rugby, maar moet vanavond vooral de kwartfinale zien te overleven tegen angstgegner Frankrijk, dat een wedstrijd kan doodmaken zoals Italië dat in het voetbal kan).

'Een rugbywedstrijd verliezen is hetzelfde als een naaste verliezen'

TED HENRY
COACH TEN TUDE
VAN DE RUGBY WORLD CUP 2011

De vierjaarlijkse Rugby World Cup is een relatief jong toernooi. De eerste editie in 1987 werd meteen gewonnen door Nieuw-Zeeland, in Nieuw-Zeeland. Dat deden ze in 2011 nog eens over, ook in Auckland. Buiten Nieuw-Zeeland kwamen de All Blacks nooit verder dan een derde en een vierde plaats, terwijl de Australische burens wel twee keer in Europa konden komen winnen. Dat steekt. De stand na zeven edities is als volgt: twee keer winst voor Nieuw-Zeeland, Australië en Zuid-Afrika, waaronder die memorabele editie van 1995, verflamd in Irvicrus. Engeland heeft één World Cup in de kast. Deze Rugby World Cup VIII is een uitgelezen gelegenheid om de Nieuw-Zeelandse dominantie in cijfers om te zetten.

De All Blacks zijn de favoriet, daar is iedereen het over eens. In hun hele bestaan hebben ze tussen 1903 en 2015 in 534 tests (zoals een wedstrijd in het rugby heet) 409 keer gewonnen, een winstpercentage van 76 procent, of drie op vier. Na de professionalisering van het rugby in 1995 hebben ze nog beter gepresteerd: 83 procent gewonnen, of ruim vier op vijf.

Maar de echte hegemonie begon na de gewonnen World Cup van 2003. Sinds de gewonnen finale in Auckland kwamen de All Blacks 51 keer in het veld, waaronder de vier groepswedstrijden op deze World Cup. Ze wonnen 48 keer, verloren drie keer en speelden tweemaal gelijk. Een winstpercentage van negentig is nooit eerder vertoond, tenzij dan door de Amerikaanse Dream Teams in het basketbal.

Geen business

Hoewel rugby een religie is in Nieuw-Zeeland, kan de nationale ploeg niet terugvallen op een business zoals de basketbalbusiness en de NBA in de Verenigde Staten. Wel is er een uniek rugbymodel. Kinderen leren vanaf jonge leeftijd bewegen en spelen, waarbij techniek voorop staat. Een kind hoeft niet met zijn leeftijdsgenootjes te spelen als hij een latbloeker is. In Nieuw-Zeeland worden jeugdcompetities georganiseerd in gewichtsklassen zodat iedereen kan blijven rugbysen.

"Toptalent komt sowieso boven drijven, maar wij zijn bezorgd om het talent dat verloren zou kunnen gaan", luidt de logische uitleg. Alle kinderen die rugbysen hebben recht op één helft speeltijd per wedstrijd en als halweg één team dertig punten voor staat, moeten de coaches in de rust overleggen hoe ze meer evenwicht in de wedstrijd kunnen brengen, zoals bijvoorbeeld de beste spelers veranderen van positie.

Iedereen aan het rugby dus, maar scholen geven tegelijk kapitaal uit aan hun first XV, zoals de schoolploeg heet, en gaan soms zelfs op internationale tournee. Televisie zendt wedstrijden tussen middelbare scholen live uit. In een hilarische reportage in The Guardian beschrijft een journalist hoe hij op zoek gaat naar de ziel van het rugby en een bezoek brengt aan Auckland Grammar, een middelbare school waar veel topsporters school liepen. In de gang met de portretten van alle bekende alumni stopt de auteur bij dat van Sir Edmund Hillary, de eerste man op de Mount Everest. "Amazing, zelfs Hillary liep hier schoof", zegt de journalist. "Ja, die beklom bergen", zegt de headmaster vervoeld. "but he never made the first XV, though".

De vlag

Deze Rugby World Cup komt ook op een bijzonder moment voor het land. Na de laatste editie van 2011

► Tussen 20 november en 11 december mogen de Nieuw-Zeelanders een nieuwe vlag kiezen. De varianten met de zilvervaren, het symbool van de All Blacks, maken een grote kans. © TV

Een land van elf miljoen inwoners als België staat één in een wereldsport als voetbal, maar het kan dus nog straffer

gewonnen door de All Blacks, is een debat ontstaan over een nieuwe nationale vlag. Dat werd in gang gezet door premier John Key himself. De keuze is deze: moet de traditionele vlag - een Union Jack linksboven in de hoek op een blauwe achtergrond en het zuiderkruis daarnaast - worden vervangen door een andere vlag, die minder op die van de niet zo geliefde burens van Australië lijkt en ook minder te maken heeft met de Engelse vlag?

Key is voorstander. De oudstrijdersvereniging niet. De Maori's vinden van wel.

Die zijn al lang vragende partij, maar hun voorkeur gaat dan weer uit naar de *koru*, een spiraalvorm die ook de prille verschijning is van een varen. Waarmee we bij de zilvervaren – de *silver fern* – zijn aanbeld, en die is dan weer het symbool van de All Blacks.

Een van de vijf vlaggen die als alternatief voor de huidige vlag werden voorgesteld, was precies de zilvervaren tegen een zwarte achtergrond, maar sinds IS met zwarte vlaggen begon te zwaaien, is een zwart-wit alternatief ontworpen, ook met een zilvervaren. "Een goeie zaak, onze varen als vlag", vond All Blacks captain Richie McCaw, maar hij werd onmiddellijk teruggefloten door de marketingmachine achter de All Blacks. "Er kan geen sprake zijn van het gebruik van ons symbool. Dat hebben we gedeponereerd in 1991."

Dichter bij elkaar

Daarom is de zilvervaren op het vlaggedesign niet dezelfde als die van de All Blacks. Tussen 20 november en 11 december mag de bevolking een alternatieve vlag kiezen en tussen 3 en 24 maart van volgend jaar volgt het tweede referendum, waarin wordt uitgemaakt of het alternatief het haalt, dan wel de oude vlag. Wordt vervolgd. En benieuwd of een derde wereldtitel op rij daar enige invloed op heeft.

Die derde titel zou de af en toe verdeelde bevolking van het land

Waar kijken?

In België is de Rugby World Cup maar op één open net te zien: TF1. Dat zendt twee van de vier kwartfinales uit (de andere twee zitten bij het Franse Canal+) en ook de twee halve finales volgend weekend en de finale op zaterdag 31 oktober. Wie vanavond om 21 uur de wedstrijd Frankrijk–Nieuw-Zeeland wil zien zonder het chauvinistische Franse commentaar, kan eigenlijk alleen terecht op de website filmontv.com. Surf door naar live tv en dan naar ITV. Of ga naar een echte Ierse pub als Ierland speelt. De uitzendingen beginnen een halfuur voor de wedstrijd.

KWARTFINALES

Zuid-Afrika - Wales
17/10 om 17 uur (Londen)
Nieuw-Zeeland - Frankrijk
17/10 om 21 uur (Cardiff)
Ierland - Argentinië
18/10 om 14 uur (Cardiff)
Australië - Schotland
18/10 om 17 uur (Londen)

wel weer dichter bij elkaar brengen. De wonde van de jaren zestig en zeventig, toen op verzoek van het Apartheidsregime van Zuid-Afrika de gekleurde spelers thuis werden gelaten als er in Zuid-Afrika moest worden gespeeld, is nog steeds niet geheeld bij de Maori-bevolking.

Zij zijn de originele bewoners van Te Ika a Maui en Te Wai Pounamu, zoals ze sinds 2013 het noordelijk en zuidelijk eiland mogen noemen. Ze leven naast de blanke kolonisator en veelal in armoede. Rugby is het enige wat blank en gekleurd bindt, maar het is een sterke band.

Zelfs The Originals hadden Maori's in hun rangen. Hun kracht en snelheid werd van in het begin naar waarde geschat en maakte vaak het verschil, niet alleen in de sport, maar ook op het slagveld, waar een rugbyveld soms wat van weg heeft. Het 28th Maori Battalion joeg de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog flink wat schrik aan. Bekend is de uitspraak van de Duitse veldmaarschalk na de slag bij El Alamein: "Geef mij een divisie Maori's en ik verover de wereld."

'Dit is de dood'

Zowel op het slagveld of op het rugbyveld was/is de haka een onmisbaar ritueel. Het is agressief van opzet, bedoeld om de eigen krachten los te maken, maar ook om hun bezoekers de oorlog te verklaren of te verwelkomen – het was altijd even afwachten. Weinig tradities in de hedendaagse sport zijn ouder en meer beladen dan die traditionele dans. De eerste Nieuw-Zeelandse rugbyselectie met daarin allemaal Maori's en slechts vier blanken die de Home Nations (het Verenigd Koninkrijk) bezochten, voerde op 3 oktober 1888 in Surrey voor het eerst een haka op bij een wedstrijd.

Naarmate later steeds meer blanken deel uitmaakten van de nationale selectie, werd de haka ofwel niet opgevoerd, ofwel een tijdje in een afgekoekte versie. Hoewel de originele haka 'Ka Mate' heet, wat niks anders wil zeggen dan 'dit is de dood', vonden de tegenstanders het wel wat hebben, zo flagrant te worden uitgescholden in een taal waar ze geen snars van begrepen. Daarna volgde meestal het echte pak slaag.

Ook de televisiezenders smullen van het gebruik, zeker nu er verschillende versies zijn. Tien jaar geleden introduceerden de All Blacks onverwacht een nieuwe haka, de 'Kapa o Pango', speciaal geschreven voor het rugbyteam. 'Kapa o Pango' betekent 'All Blacks' en dat was het probleem niet: wél die ene beweging aan het eind met de vinger over de keel waarmee zou worden geïnspireerd dat ze de tegenstander de keel wilden oversnijden. Hoewel dat in de Maori-cultuur het tegenovergestelde voorstelt, werd het gebaar onder druk van de sociale media in 2007 (toen al) vervangen.

Tijdelijk evenwel, want voor de wedstrijd in de groepsfase tegen Frankrijk op de vorige World Cup van 2011 werd de duim weer over de keel gehaald. Frankrijk had Nieuw-Zeeland in 2007 uit de World Cup gespeeld en dat waren de Kiwis niet vergeten. Tegenstanders hebben twee opties. Of ze aanvaarden de haka en ondergaan de agressie. Of ze keren zich van de haka af en houden zich onledig met andere dingen zoals de warming-up.

Frankrijk kwam Nieuw-Zeeland op die World Cup van 2011 echter een tweede keer tegen, in de finale in Auckland en daar paktten ze het anders aan. Tijdens de haka stapte de Franse selectie schouder aan schouder, de armen rond elkaar, uitdagerig richting All Blacks. De Fransen kregen daarvoor een boete van 5.000 euro, maar de intimidatie hielp wel: ze verloren de finale maar met 8-7.

De haka aanvaarden, is respect tonen. Andere eilanden van de Stille Oceaan mogen desgevallend met hun eigen haka antwoorden. Vorige week vrijdag stond Tonga tegenover Nieuw-Zeeland. Tonga begon met hun versie – de 'Sipi Tau' – waarna de All Blacks onmiddellijk hun antwoord inzetten: de 'Ka Mate'. De massa in St-James Park in Newcastle werd haast gek. Tonga niet in het minst: het kreeg nadien een 47-0 om de oren.

Ook al zijn de Maori de originele bewoners, ze leven naast de blanke kolonisator en veelal in armoede. Rugby is het enige wat blank en gekleurd bindt

© GETTY